

Gotowość Polaków do współpracy

Opracowała
Zuzanna Czarnecka

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku

Wyróżniająca Jakość Badań

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

W skrócie

- Poziom wiary w skuteczność wspólnego działania z innymi i jego przewagi nad działaniem w pojedynkę praktycznie nie zmienił się od lutego 2024 roku. Deklaruje ją obecnie 82% badanych. Przeciwnego zdania jest 11% respondentów.
- Przekonanie o skuteczności współpracy w rozwiązywaniu problemów swojego otoczenia oraz pomocy potrzebującym wyraża 76% ankietowanych (o 3 punkty procentowe mniej niż dwa lata temu), a 17% jest przeciwnego zdania (wzrost o 4 punkty procentowe od 2024 roku).
- Polacy najczęściej deklarują gotowość do pożyczenia osobie znajomej spoza swojej rodziny czegoś cennego (68%), a najrzadziej – do pomocy w działalności politycznej (38%).
- Co czwarty Polak (26%) nie zna nikogo, komu byłby gotowy pomóc w którymkolwiek z czterech wymienionych przez nas obszarów, natomiast co piąty respondent (20%) jest gotów pomóc znajomemu we wszystkich spośród nich.

Od niemal ćwierć wieku co dwa lata pytamy Polaków o ich nastawienie do wspólnego działania z innymi w różnych obszarach. Dzięki regularnym pomiarom możemy obserwować zmiany na przestrzeni lat. Z jednej strony badamy ogólny stosunek Polaków do współpracy, a z drugiej to, w jakich dziedzinach są oni gotowi zaangażować się w nią w praktyce.

STOSUNEK DO WSPÓLNEGO DZIAŁANIA

W celu zbadania ogólnego nastawienia do idei współpracy poprosiliśmy respondentów o odniesienie się do dwóch par stwierdzeń. Za pomocą pierwszej z nich chcieliśmy dowiedzieć się, jak Polacy ogólnie oceniają skuteczność wspólnego działania. Druga dotyczy skuteczności współpracy w rozwiązywaniu problemów najbliższego otoczenia oraz pomocy potrzebującym.

W tym roku¹ ogólne przekonanie o skuteczności wspólnego działania i jego przewadze nad działaniem w pojedynkę zadeklarowało 82% ankietowanych – to spadek o 3 punkty procentowe w porównaniu z badaniem z lutego 2024 roku (którego wynik był najwyższy w historii naszych pomiarów²). Przeciwnego zdania jest 11% respondentów – o 4 punkty procentowe więcej niż dwa lata wcześniej. Ponadto 7% badanych nie ma na ten temat wyrobionego zdania. Warto zauważyć, że z wyjątkiem pomiaru z 2004 roku, w którym wiarę w skuteczność współpracy zadeklarowało 74% badanych, poziom takich odpowiedzi na przestrzeni lat nie ulegał znacznym zmianom, utrzymując się w okolicach 80%.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (430) przeprowadzono w ramach procedury mixed-mode na reprezentatywnej imiennej próbie pełnoletnich mieszkańców Polski, wylosowanej z rejestru PESEL.

Każdy respondent wybierał samodzielnie jedną z metod:

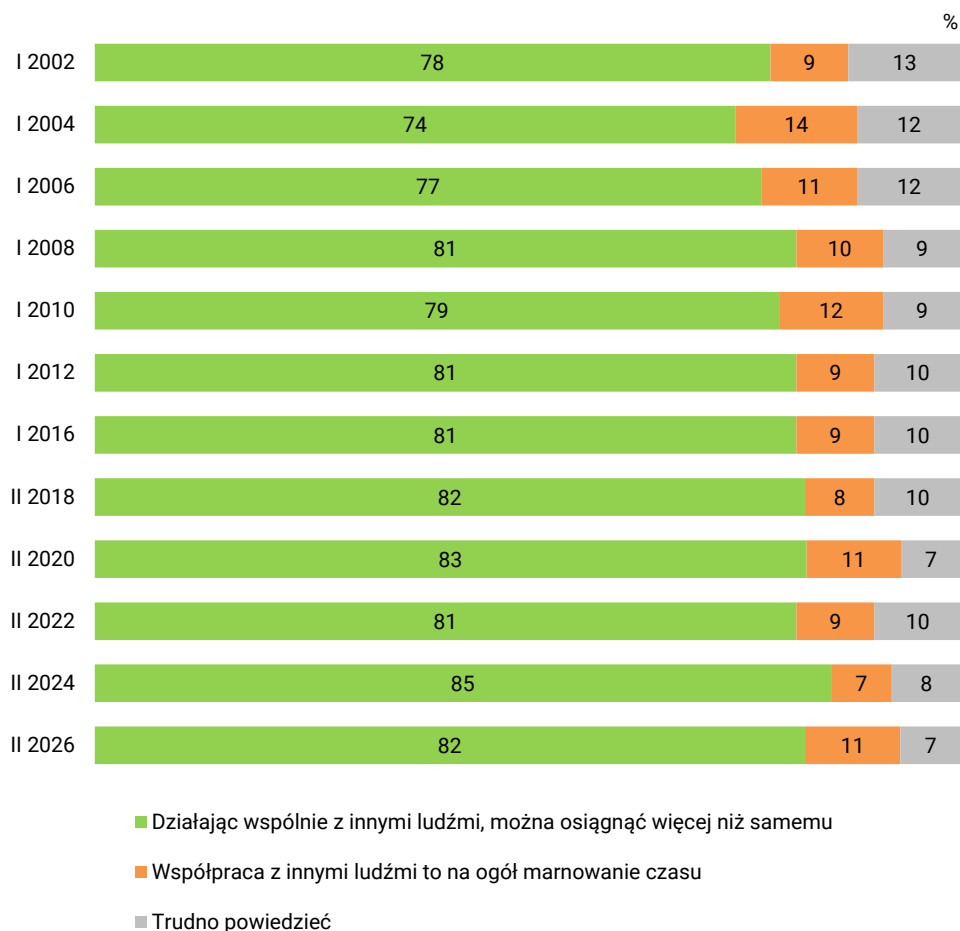
- wywiad bezpośredni z udziałem ankietera (metoda CAPI),
- wywiad telefoniczny po skontaktowaniu się z ankieterem CBOS (CATI) – dane kontaktowe respondent otrzymywał w liście zapowiednim od CBOS,
- samodzielne wypełnienie ankiety internetowej (CAWI), do której dostęp był możliwy na podstawie loginu i hasła przekazanego respondentowi w liście zapowiednim od CBOS.

We wszystkich trzech przypadkach ankieta miała taki sam zestaw pytań oraz strukturę. Badanie zrealizowano w dniach od 5 do 16 lutego 2026 roku na próbie liczącej 967 osób (w tym: 60,2% metodą CAPI, 24,1% – CATI i 15,7% – CAWI).

CBOS realizuje badania statutowe w ramach opisanej wyżej procedury od maja 2020 roku, w każdym przypadku podając proporcję wywiadów bezpośrednich, telefonicznych i internetowych.

² Zob. Komunikat CBOS „Gotowość Polaków do współpracy”, marzec 2024 (oprac. J. Scovil).

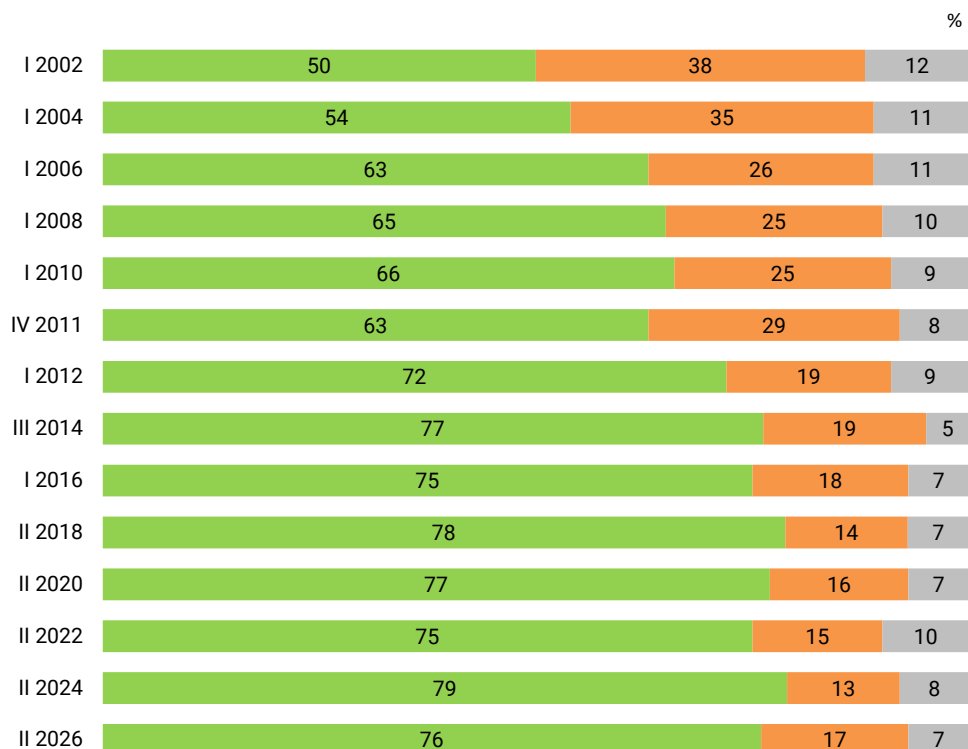
RYS. 1. Która z poniższych opinii jest bliższa Pana(i) poglądom?

Odsetki nie sumują się do 100 z powodu zaokrągleń

Przekonanie o skuteczności współpracy w rozwiązywaniu niektórych problemów swojego środowiska, osiedla, wsi lub miasta oraz pomocy potrzebującym jest nieco mniej powszechna. W tym roku deklaruje je około trzech na czterech badanych (76%), podczas gdy w 2024 roku było to 79%. Analogicznie, odsetek tych, którzy nie wierzą w jej skuteczność, wzrosła w stosunku do poprzedniego pomiaru (o 4 punkty procentowe, do 17%). Osoby, które nie mają wyrobionej opinii na ten temat, stanowią 7% badanych. Pytanie, które zadaliśmy odnosi się nie tylko do oceny skuteczności wspólnego działania w rozwiązywaniu problemów, ale także do grupowego poczucia sprawczości. W przeciwieństwie do pierwszej pary stwierdzeń, w tym przypadku odnotowujemy wyraźne zmiany na przestrzeni dwóch dekad przeprowadzonych przez nas pomiarów. Podczas pierwszego z nich, który miał miejsce w 2002 roku, jedynie połowa badanych (50%) miała poczucie, że współpraca z innymi może mieć pozytywny wpływ na ich środowisko oraz może pomóc osobom potrzebującym. W badaniu z 2024 roku odsetek ten był najwyższy spośród dotąd notowanych.

RYS. 2. Która z poniższych opinii jest bliższa Pana(i) poglądom?

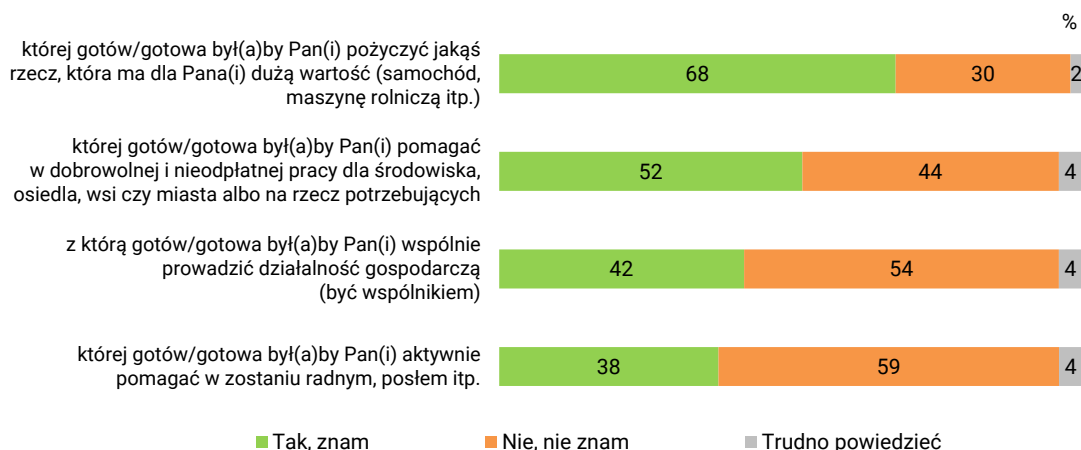

Odsetki nie sumują się do 100 z powodu zaokrągleń

GOTOWOŚĆ DO WSPÓŁPRACY

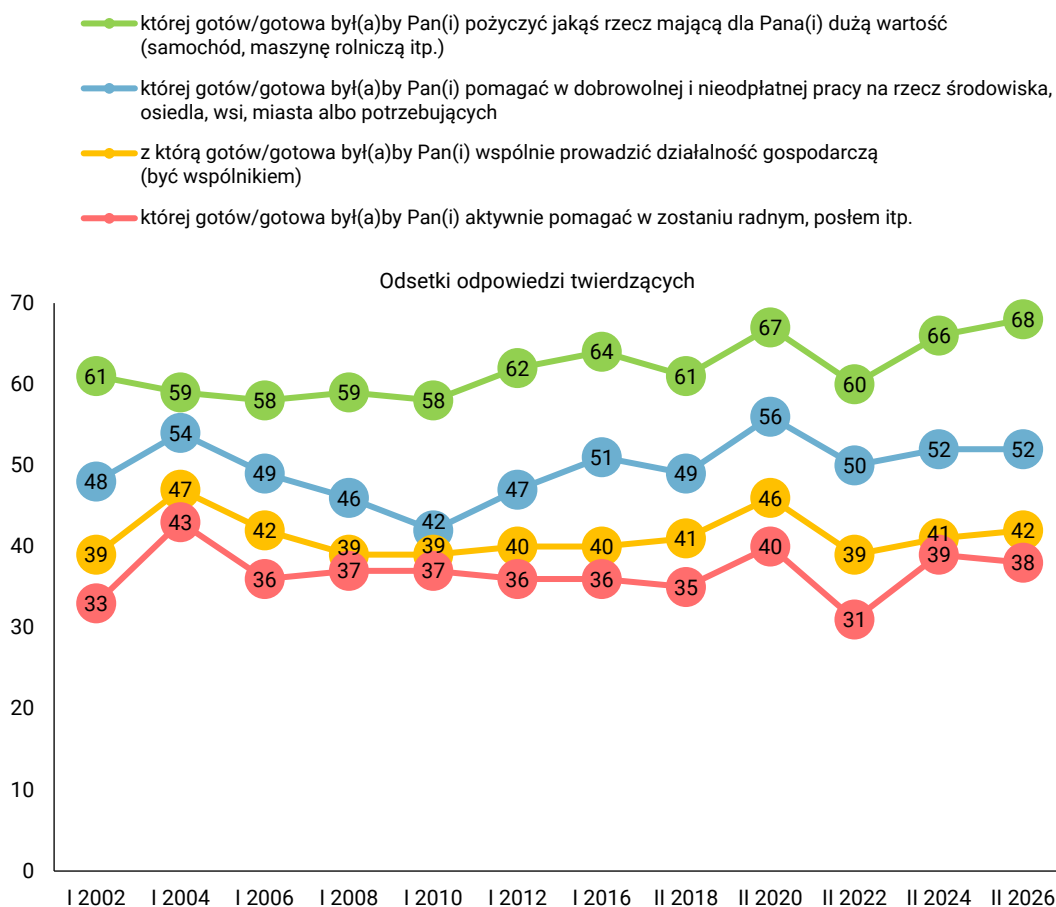
Oprócz wiary w skuteczność współpracy z innymi, zbadaliśmy również gotowość Polaków do współpracy z osobami z ich otoczenia w różnych dziedzinach. Zapytaliśmy respondentów, czy znają osoby spoza swojej rodziny, którym byliby gotowi pomóc. Pytania dotyczyły różnych kwestii: 1) pożyczenia czegoś wartościowego osobie spoza rodziny; 2) pomocy w nieodpłatnej pracy na rzecz wspólnego środowiska lub pomocy potrzebującym; 3) wspólnego prowadzenia działalności gospodarczej; 4) pomocy w działalności politycznej. Tak jak przy poprzednich pomiarach, Polacy najczęściej deklarują gotowość do pożyczenia znajomej osobie czegoś cennego (68%), znacznie rzadziej są skłonni pomóc za darmo w pracy na rzecz wspólnego otoczenia lub osób potrzebujących (52%). Jeszcze rzadziej twierdzą, że byliby gotowi prowadzić ze znajomym działalność gospodarczą (42%), a najrzadziej wskazują, że znają osobę, której pomogliby w działalności politycznej – w staraniach o mandat posła lub radnego (38%).

RYS. 3. Czy zna Pan(i) jakąś osobę spoza swojej rodziny:

Z analizy wynika, że w ciągu ostatnich dwóch lat poziom gotowości Polaków do pomocy osobie znajomej w czterech dziedzinach, o które zapytaliśmy, praktycznie się nie zmienił. Obserwujemy jedynie nieznaczny wzrost w gotowości do pożyczenia znajomemu czegoś cennego (68% wobec 66% w 2024 roku).

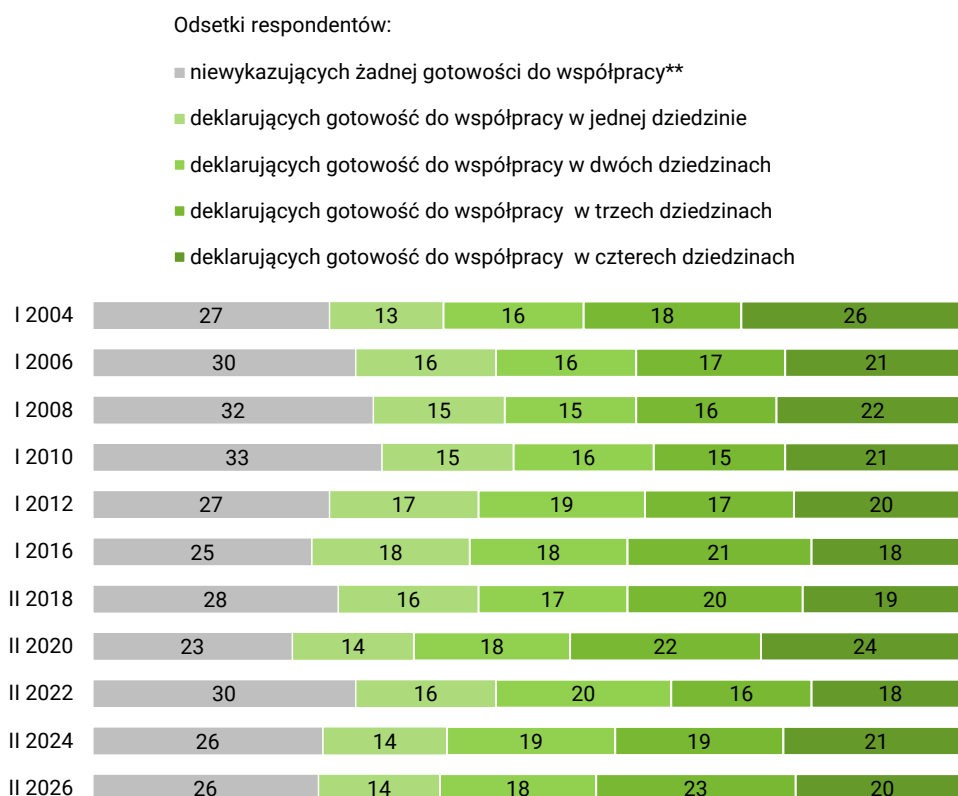
RYS. 4. Czy zna Pan(i) jakąś osobę spoza swojej rodziny:

Jeśli chodzi o liczbę obszarów, w których respondenci byliby gotowi pomóc osobie znajomej, tegoroczne wyniki nie różnią się od tych z poprzedniego pomiaru. Niezmiennie co czwarty Polak (26%) nie zna nikogo, komu byłby gotowy pomóc w którejkolwiek z wymienionych przez nas dziedzin. Od 2012 do 2020 roku odsetek ten utrzymywał się na podobnym poziomie, nieprzekraczającym 28%. W 2022 roku wzrósł on natomiast do 30%, co mogło być skutkiem pandemii COVID-19, która miała negatywny wpływ na tworzenie i utrzymywanie więzi międzyludzkich³. Wyniki z roku 2024 oraz bieżącego roku sugerują, że osłabienie więzi ze znajomymi oraz skupienie na własnych potrzebach było fenomenem chwilowym, a gotowość do pomocy innym wróciła do poziomu sprzed pandemii. Jednocześnie obserwujemy czteropunktowy wzrost odsetka osób gotowych pomóc znajomemu w trzech z czterech wymienionych przez nas dziedzin, który w 2024 roku wyniósł 19%, a obecnie – 23%.

CBOS

RYS. 5. Poziom gotowości do współpracy z ludźmi spoza swojej rodziny*

* Uwzględniono gotowość do pożyczenia wartościowych rzeczy, pracy społecznej na rzecz swojego środowiska i osób potrzebujących, wspólnego prowadzenia działalności gospodarczej oraz politycznej

** Respondenci, którzy na wszystkie pytania odpowiedzieli: „nie znam” lub „trudno powiedzieć”

Odsetki nie sumują się do 100 z powodu zaokrągleń

³ A. Bertogg, S. Koos, *The Making and Breaking of Social Ties during the Pandemic. Socio-Economic Position, Demographic Characteristics, and Changes in Social Networks* "Frontiers in Sociology" 7 (10 czerwca 2022); <https://doi.org/10.3389/fsoc.2022.837968>.

Średnia liczba dziedzin, w których respondenci deklaruowali gotowość do współpracy z osobami znajomymi spoza swojej rodziny, wyniosła 1,97. Szczegółowa analiza wskazuje, że na ich nastawienie do wspólnego działania z innymi wpływają różne czynniki społeczno-demograficzne. Na przykład większa gotowość do współpracy charakteryzuje mężczyzn (2,17 wobec 1,79 wśród kobiet), osoby najmłodsze (2,46 w grupie wiekowej 18–24 lata wobec 1,29 w grupie 65+) oraz tych, którzy oceniają swoje warunki materialne jako dobre (2,14 wobec 1,28 wśród oceniających je jako złe). Najniższą średnią liczbę obszarów współpracy notujemy natomiast wśród osób z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym (1,11 wobec 2,34 wśród respondentów z wykształceniem wyższym). Co ciekawe, jeśli przyjrzymy się dochodom przypadającym na jedną osobę w gospodarstwie domowym, to możemy stwierdzić, że średnio najniższa gotowość do pomocy osobie znajomej spoza rodziny nie charakteryzuje ankietowanych o najniższych dochodach *per capita* (1,79 w grupie o dochodach do 1999 zł na osobę), ale tych, których dochody są nieco wyższe (1,70 w grupie badanych o dochodach 2000–2999 zł *per capita*).

TABELA 1

Poziom gotowości do współpracy z osobami spoza swojej rodziny (średnia liczba dziedzin, w których badani widzą możliwość współpracy)

		Średnia	Odchylenie standardowe
Ogółem		1,97	1,48
Płeć	Mężczyźni	2,17	1,45
	Kobiety	1,79	1,48
Wiek	18–24 lata	2,46	1,34
	25–34	2,29	1,41
	35–44	2,34	1,40
	45–54	2,06	1,46
	55–64	1,97	1,45
	65 lat i więcej	1,29	1,41
Miejsce zamieszkania	Wieś	1,92	1,45
	Miasto do 19 999	1,80	1,50
	20 000 – 99 999	1,95	1,48
	100 000 – 499 999	1,81	1,54
	500 000 i więcej mieszk.	2,58	1,30
Wykształcenie	Podstawowe/gimnazjalne	1,11	1,40
	Zasadnicze zawodowe	1,54	1,44
	Średnie	2,14	1,46
	Wyższe	2,34	1,36
Dochody na jedną osobę	Do 1999 zł	1,79	1,53
	Od 2000 zł do 2999 zł	1,70	1,48
	Od 3000 zł do 3999 zł	1,92	1,44
	Od 4000 zł do 5999 zł	2,21	1,46
	6000 zł i więcej	2,61	1,33
Ocena własnych warunków materialnych	Złe	1,28	1,38
	Średnie	1,72	1,42
	Dobre	2,14	1,48

Ogólnie rzecz biorąc, zdecydowana większość Polaków ma niezmiennie pozytywny stosunek do samej idei współpracy z innymi oraz jej skuteczności w praktyce. Ponadto duża część spośród nich deklaruje gotowość do pomocy znajomej osobie w więcej niż jednej dziedzinie. W przypadku oceny skuteczności i nastawienia do idei wspólnego działania obserwujemy niewielki spadek w stosunku do poprzedniego pomiaru, a gotowość do udzielenia pomocy znajomemu nie wykazuje większych zmian w żadnym z obszarów, o które pytaliśmy.